

'Betuttelen helpt niet'

In een warme trui naar het werk of naar school. In Zuid-Holland deden de provincie-ambtenaren en een groot aantal gemeenten en scholen mee aan de Warme Truiendag van de Zuid-Hollandse campagne 'Raad voor het Klimaat' en het Klimaatverbond. Steeds meer gemeenten en provincies steunen onderwijscampagnes met klimaatverandering als thema. Klimaatcampagnes zijn in het algemeen laagdrempelig. Want: 'Betuttelen helpt niet.'

De campagne 'Raad voor het Klimaat', waar de provincie Zuid-Holland aan deelneemt, richt zich op jongeren van 10 tot 18 jaar.

Energy Survival

Proefondervindelijk en spelenderwijs ontdekken hoe belangrijk energie in je leven is. Met leeftijdgenoten meedingen naar een plek in de finale in Noorwegen waar tv-camera's van de KRO je op de voet volgen. Daar droom je toch van als basisscholar? Sinds de Warme Truiendag op 16 februari draait Energy Survival 2007 op volle toeren! Wat kleinschalig begon met een proef voor enkele basisscholen in 2006, begint uit te groeien tot een jaarlijks evenement waar je niet meer omheen kunt.

Marike van Woerkom, projectleider van Energy Survival van het Klimaatverbond, is enthousiast. 'De formule slaat aan. Steeds meer gemeenten en provincies organiseren op hun grondgebied voorronden en halve finales. Groepen 8 zijn na de CITO-toets begonnen met het interactieve lesmateriaal op www.energysurvival.nl. Dit materiaal is gebaseerd op de afleveringen van de tv-serie, waar jongeren in de Noorse natuur de strijd aangaan wat betreft kennis en kunde over (duurzame) energie en energiebesparing. Scholen die meedoen, gebruiken niet alleen leuk en informatief lesmateriaal, ze doen ook een gooi naar een plek in de Noorse finale. Daarvoor moeten ze eerst laten zien dat ze binnen hun gemeente het meeste weten over energiebesparing en daar op een creatieve manier aan werken. En dan ook nog de halve finale winnen.

Door de interactie tussen scholen en gemeenten en provincies kunnen de laatste laten zien, hoe zij met energiebeleid bezig zijn. Het Klimaatverbond zorgt voor ondersteuning in de vorm van een basispakket met energieopdrachten en -spellen. We streven ernaar dat uiteindelijk elk jaar in alle twaalf provincies voorronden en halve finales worden georganiseerd.'

Ali B. verzorgde samen met Miss Nederland, de Zuid-Hollandse Cheryl Baas, in een dikke trui een klimaatles op een school in Schiedam tijdens de Warme Truiendag in februari.

www.energysurvival.nl
www.warmetruiendag.nl

In de campagne 'Raad voor het Klimaat' werken educatieve diensten, diverse gemeenten en de provincie Zuid-Holland samen. 'Raad voor het Klimaat' richt zich op jongeren van 10 tot 18 jaar en bestaat uit verschillende onderdelen, uiteenlopend van een opstelwedstrijd en een Warme Truiendag tot een provinciale slotmanifestatie.

Olle Mennema, hoofd milieueducatie van de gemeente Den Haag, is een van de drijvende krachten achter de campagne. 'Of je nu oud bent of jong, het is goed dat je je bewust bent van je eigen handelen, dat je weet dat dit handelen invloed heeft op het klimaat. Kinderen

zijn zeer begaan met de wereld om hen heen. Als je hun laat zien dat er iets aan de hand is, pikken ze dit gemakkelijk op.' Heel jonge kinderen zijn geen doelgroep van 'Raad voor het Klimaat'. Mennema: 'Kleuters moet je niet met een in de kern zwaar onderwerp vermoeien. Dat kunnen ze nog niet bevatten. Aan wat oudere kinderen kun je de boodschap wel kwijt. Zij kunnen bijvoorbeeld goed beredeneren dat hun koopgedrag een bepaalde invloed heeft. Dat het produceren van een blikje meer energie kost dan het maken van een flesje. Door informatie te verstrekken over de hoeveelheid energie die met de productie van verpakkingsmaterialen is gemoeid, maak je jongeren bewust van de gevolgen van hun aankopen. Uiteindelijk moeten ze zelf een keuze maken, want betuttelen heeft geen zin. Bijna iedereen vindt dat we iets aan de klimaatproblematiek moeten doen. Met behulp van het onderwijs geven wij handreikingen voor hoe je dit kunt doen.'

Warme Truiendag Een sterk punt van 'Raad voor het Klimaat' is de bundeling van krachten van een groot aan-

tal aanbieders van lesprogramma's, zoals NME-centra, COS en IVN. Mennema: 'Vaak zie je dat deze organisaties los van elkaar allerlei zaken ontwikkelen die zo'n beetje op hetzelfde neerkomen. We streven er binnen de campagne naar dezelfde boodschap uit te dragen en van elkaar te leren. Behalve dat we hierdoor tijd en energie sparen, komen we als eenheid krachtiger over bij politici en bestuurders.' Het aantal scholen dat meedoet aan 'Raad voor het Klimaat' begint goed op gang te komen. 'We zijn nog niet zo lang bezig. Onderwijsprogramma's worden al ver van tevoren gemaakt. Daar moet ons aanbod maar net inpassen. Wat wij leveren, is deels aanvullend op de lesstof, niet vervangend.' De dagelijkse coördinatie van 'Raad voor het Klimaat' berust bij Joke 't Hart van adviesbureau Org-id. 'Een belangrijk onderdeel van de campagne in Zuid-Holland is de Warme Truiendag, een initiatief van Het Klimaatverbond', vertelt zij. 'De Warme Truiendag vond plaats op 16 februari en was tegelijkertijd de aftrap voor de nieuwe ronde van de Energy Survival binnen de basisscholen (zie kader). Samen met Z@pp en de

Hier-campagne zijn alle Nederlandse scholen opgeroepen aan deze dag mee te doen. School TV had een speciale uitzending en Ali B. verzorgde samen met Miss Nederland, de Zuid-Hollandse Cheryl Baas, in een dikke trui een klimaatles op een school in Rotterdam. De Warme Truiendag is in Vlaanderen ontstaan, op de dag dat in 2005 het Kyoto-verdrag werd geratificeerd. Het idee is simpel. Zet de kachel lager, trek een trui aan. Het effect van deze maatregel is enorm. De verwarming één graad lager betekent 7 procent minder brandstof en dus 7 procent minder CO₂. Je zet mensen aan het denken.' Na 16 februari zond jongerenzender Z@pp twee weken lang programma's uit waarin klimaatverandering en natuur een prominente plaats innemen. Aan de Zuid-Hollandse Warme Truiendag hebben bijna honderd scholen meegedaan. De ambtenaren van het Provinciehuis en Zuid-Hollandse gemeenten volgden spontaan het initiatief: menig bestuurder en ambtenaar ging die dag in trui naar kantoor, of nam deel aan een van de klimaatlessen. In 2008 organiseert het Klimaatverbond een landelijk vervolg. ■

Zon op School

In steeds meer provincies lopen onderwijsprojecten met klimaat als thema. Zo ook in Zeeland, waar in 2003 het project 'Zon op School' is gestart. Een groot aantal partijen doet mee, waaronder COS, IVN, nutsbedrijf Delta, gemeenten, de provincie en RPCZ, de Zeeuwse schoolbegeleidingsdienst. 'Zon op School draait op 90 van de in totaal 250 basisscholen in onze provincie', vertelt coördinator Ad Phernambucq. 'Het project heeft een hardware- en een softwarecomponent. De hardware bestaat uit vier zonnepanelen, die op elke deelnemende school zijn geplaatst. Ze zijn gekoppeld aan een display in de hal waarop je de energieopbrengst kunt aflezen. Het softwaredeel omvat lespakketten over energie, water en klimaat. Deze pakketten zijn er voor alle groepen en gaan uit van het principe van meervoudige intelligentie. Dat wil zeggen dat elk kind, of het nu cognitief of beeldend is ingesteld, er wat mee kan.'

Vier zonnepanelen leveren met elkaar jaarlijks ongeveer 300 kWh stroom. Dat is ongeveer 10 procent van de hoeveelheid die in een eengezinswoning wordt gebruikt. Heel wat minder dan de elektriciteitsmeter van een school aangeeft. Phernambucq: 'Het is niet de bedoeling dat de zonnepanelen de school zelfvoorzienend maken, maar dat de leerlingen zien dat je met zonlicht duurzame elektriciteit kunt opwekken. Elke school leest wekelijks de energieopbrengst af op zijn display en registreert deze gegevens op de website www.zonopschool.nl. Als je alle opbrengstcijfers bij elkaar optelt, blijken de 90 scholen gezamenlijk te functioneren als een grote zonne-energiecentrale.' Een onderlinge competitie van welke school de meeste zonnestroom oplevert, stimuleert het regelmatig insturen van de opbrengstgegevens. 'Grappig is dat een school in Domburg, de door kunstenaars om zijn prachtige licht geprezen kustplaats, de hoogste opbrengst heeft gehaald.' De scholen moeten het doorgeven van de gegevens wel goed organiseren, anders dreigt dit erbij in te schieten.' Het plaatsen van zonnepanelen is deels betaald door de gemeenten en de provincie, deels door de scholen zelf. Ook was er subsidie van het Rijk beschikbaar. 'Zonder deze rijkssubsidie was het project nooit zo'n succes geworden', denkt Phernambucq. 'Er melden zich nog regelmatig scholen aan die willen meedoen, maar de hoge aanschafprijs van de zonnepanelen is helaas een nauwelijks te nemen drempel.'

www.zonopschool.nl

Slotmanifestatie

In de campagne 'Raad voor het Klimaat' leggen leerlingen van Zuid-Hollandse scholen hun ideeën over de aanpak van de klimaatproblematiek voor aan politici en bestuurders. Op 15 juni 2007 komen alle ideeën uit de lokale debatten samen in een provinciale slotmanifestatie.

www.digitalehangplek.nl/raadvoorhetklimaat/